

Vértesy László¹

A jogági kategorizálás kihívásai – elméleti kísérlet egy új jogág megalapozásához: strandjog

A jogtudományi rendszerezés egyik általános bevezető tétele, témaköre, hogy a jog különféle jogágakra tagozódik. A hagyományos felosztás elsőre kézenfekvőnek és egyértelműnek tűnik, a hagyományos rendszerezés letisztultnak mondható. Azonban, ha jobban elmélyedünk a kategorizálás rendszertani alapjaiban, esetlegessé válik, hogy mit értünk egy-egy jogág alatt, hogyan határolhatók el egymástól azok. Az elméleti felvezetést követően pedig érdemes egy kísérletet tenni egy új jogág megalapozásához: strandjog.

A jogág fogalma és szerepe

A különféle meghatározások szerint a jogrendszerben a jogszabályok (normatív aktusok) egy nagyobb csoportja – egy széles körben elterjedt felfogás szerint – akkor alkot önálló *jogágot*, ha a szabályozás tárgya és módszere jól körülhatárolható,² továbbá sajátos jogdogmatikával rendelkezik.³ Egyszerűbben a normák kellően egynemű társadalmi viszonyokra vonatkoznak, valamint a szabályozás módszere is kellően jellegzetes, homogén. Ez a kettős kritérium Jakab András szerint a szocializmus idején került jogtudományunkba, méghozzá a Szovjet-unióból.⁴ Egy másik definícióban a jogág a jogrendszer elkülönült része,

¹ Egyetemi docens, Nemzeti Közszerológati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék. Kapcsolat: vertesy.laszlo@uni-nke.hu. ORCID ID: 0000-0001-9783-2572.

² Burián László – Kecskés László – Vörös Imre: *Magyar nemzetközi kollíziós magánjog*. Budapest, Logod, 2003. 41. Vö. Szentiványi Iván: *Bankjog*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1988. 453. Vö. Szabó Imre (szerk.): *Állam- és jogtudományi enciklopédia*. Budapest, Akadémiai, 1980. 849.

³ Szigeti Péter: *Jogtani és államtani alapvonalak*. Budapest, Rejtjel, 2002. 131.

⁴ Jakab András: A szocializmus jogdogmatikai hagyatéka. *Jogelméleti Szemle*, (2003), 3. Vö. Szabó (1980): i. m. 849. A történelmi materializmus szerint a társadalmi viszonyok két nagy csoportot alkotnak: az ideológiai és az anyagi (más néven vagyoni, termelési, elosztási, áru-, csereforgalmi) társadalmi viszonyok csoportját. Szentiványi (1988): i. m. 456.

azoknak a jogszabályoknak a csoportja, amelyek a jogi koherencia keretében jogdogmatikailag elkülönültek más tartalmú jogi előírások csoportjától.⁵ Bár mindkét megközelítés igen gyakori, azonban ha jobban megvizsgáljuk, nem ad közelebbi támpontot, hogy eldöntsük egy adott szabálycsoportról, hogy jogág-e, vagy sem. A jogágak elhatárolására (és önállóságának megállapítására) nem lehet jogelméletileg elfogadható kritériumot találni. Ezek ugyanis inkább tudományszociológiai és egyetemszervezési okokkal, egy-egy új törvény megalkotására irányuló törvényhozói ötlettel, a társadalmi jelentőségre vonatkozó (jogászai) közvélekedéssel és (teljesen logikátlan) hagyományos beidegződésekkel magyarázhatók.⁶

Szinte lehetetlen definiálni, hogy mit értünk egynemű társadalmi viszonyon és homogén szabályozási módszeren. Hasznosabb, ha a *szabályozási tárgyat* azonos vagy hasonló jogviszonyoknak tekintjük, így jogilag értelmezhetőbb kategóriát kapunk, de ugyanúgy nehézkes vele dolgozni. A szabályozási tárgy mint *principium divisionis* cáfolatára a legfőbb érv, hogy egy jogintézménynek (lásd tulajdon) vagy reálcselekménynek (lásd természetkárosítás) általában több jogági (polgári jog, büntetőjog, eljárásjogok, közigazgatási jog) leképeződése is lehet,⁷ ami csak tovább bonyolítja az elhelyezés kérdését. A *szabályozási módszer* ugyancsak homályos, itt is a leghasznosíthatóbb szempont a jogi felelősség figyelembevétele. Ezzel ugyanaz a probléma, mert a felelősségi alakzatot vagy igen általánosan értelmezzük (például szubjektív és objektív felelősség), vagy jogág szerint (például büntetőjogi, polgári jogi felelősség, amely azonban pont a jogág fogalmára épít, amit pedig meg kellene határozni) – de használható elválasztási kritériumot sehogy sem kapunk.

A jogág *szerepe*, jelentősége az elméletben és a gyakorlatban egyaránt a rendszerezés, más megfogalmazásban: közvetítő szint a jogrendszer és a jogszabály között. Teoretikus értelemben tudományos fogalom, ideológiai elképzelés, amelyet vagy használ az adott elmélet, gondolkodó, vagy nem. A „jogági rang” elnyeréséhez jó esélyt nyújt, ha önálló törvényben szabályozzák a kérdést, ha az egyetemeken önálló tanszékek születnek az adott névvel, ha a jogi karon önálló tantárgyként kezdik tanítani, ha önálló tankönyveket írnak a témában (amelyeknek első fejezetében mindig elkezdik saját jogági önállóságukat hangoztatni), és ha társadalmilag fontosnak tekintik az adott kérdést. Ezek egyike sem döntő kritérium, csupán egy-egy érv, amelyeknek több-kevesebb súlya van. Ugyancsak fontos a szerepe a hagyományoknak: jöhet ugyanis akár milyen elméleti irányzat, a polgári jogot például valószínűleg mindig önálló

⁵ Lamm Vanda (szerk.): *Jogi lexikon*. Budapest, CompLex, 2009. 292; Szigeti (2002): i. m. 131.

⁶ Jakab (2003): i. m.

⁷ Vö. Tamás András: *Legistica*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Tankönyvkiadó, 2013. 100–101.

jogágnak fogják tekinteni.⁸ A helyzetet tovább nehezíti, hogy a mai napig nem készült egy taxatív felsorolás a jogágakról, így pontosan nem tudható, hogy valójában hány jogág is létezik.

A *praktikus megközelítés* számára a jogág több lehetőséget is jelent. Ha például keresünk egy jogszabályt, akkor a jogág eligazítást nyújthat, hogy hol található az adott jogforrás. Itt azonban érdemes megjegyezni, hogy erre a jogterület is tökéletesen alkalmas. Másik lehetőség, hogy így alkotják-e a jogot. Tamás András azonban rávilágít, hogy gyakorlatban a jogalkotók nemigen használják, valamint a jogszabály-előkészítés és a jogalkotás sem ez alapján szerveződik.⁹ A jogág fogalma és alkalmazása a jogalkotást, illetve jogszabály-előkészítést figyelembe vehetően eddig nem érintette meg, ugyanis ha a jogágakat szempontként kezel-nénk, akkor annak jelen kellene lennie a jogszabály-előkészítés mechanizmusában is. A jogszabálytervezeteket azonban nem jogágak szerinti bontásban készítik vagy minősítik, és a hazai jogszabály-előkészítés (vagy jogszabályszerkesztés) technikája pedig egyértelműen a jogalkotói hatáskörökhöz igazított. A jogág továbbá nem pozitív jogi fogalom, azaz egy jogszabály sem definiálja annak tartalmát, ugyanakkor ritkán előfordul, hogy a címben történik rá utalás. A harmadik szempont ugyancsak elbizonytalanít, mert a jogalkalmazás bár hasonlóan, de mégsem eszerint épül fel; a bírói szervezetben sem jelentkezik következetesen a jogági tagoltság.

A jogágak jogdogmatikai alapjai

A jogágak a *jogdogmatika* fejlődésének termékei. Ténylegesen a római–germán eredetű jogrendszerekben jelentkezik azok elkülönülése elméleti és gyakorlati problémaként. A kontinentális jogszemlélet a jogrendszer közjogra és magánjogra való tagozódásának indokaként több ismérvet fogalmazott meg, így i) a köz- és magánérdek ismérve mellett az elhatárolás indoka volt ii) a köz- vagy magántevékenység, az állami és nem állami cselekvés szabályozása; iii) az alárendeltségi és mellérendeltségi viszonyok; vagy iv) a kogens és a diszpozitív jogszabályok különbsége. Kivételesen, olykor irodalmi megfogalmazásokkal is találkozunk, amelyek azonban az elhatárolás szempontjából nem használhatóak.¹⁰

⁸ Jakab (2003): i. m.

⁹ Bővebben: Tamás (2013): i. m. 100–101.

¹⁰ Gustav Radbruch szerint a magánjog „Herzkammer allen Rechte” vagy Márai Sándor szerint: „A magánjog maga az élet.” (Érdemes megjegyezni, hogy Márai születési neve Grossschmid.)

Az öt remek római jogász egyike, Domitius Ulpianus (170–223) óta – aki különbséget tett *ius publicum* és *ius privatum* között¹¹ – az európai, pontosabban a kontinentális jog, illetve jogtudomány, jogtudósok mindegyik jogágot Prokrusztész-szerűen kényszerítették ebbe a dichotómiába: közjog vagy magánjog, mondván: *tercium non datur*. Ez valójában azért kapott ekkora jelentőséget – amellet, hogy valóban kora egyik legkiválóbb tudósai közé tartozott – mert II. Theodosius és III. Valentinianus császár egy közösen kiadott rendeletükben, a 426-ban Ravennában kelt úgynevezett idézési törvényben, a *lex citationis*-ban az öt kiváló jogtudós műveit,¹² továbbá azokat, akikre hivatkoznak, kötelező erővel ruházták fel. Így ez a jogtétel nemcsak elméleti kijelentés maradt, hanem a hatályos, élő joganyag része is lett. A *felvilágosodás* is megőrzi ezt a hagyományt, Charles-Louis de Secondant Montesquieu (1689–1755) *A törvények szelleméről* (1748) című munkájában tovább erősítette a megkülönböztetést, jelesen: nemzetközi jog (népek joga), közjog (politikai jog) és magánjog (polgári jog):

„Ha úgy tekintjük őket, mint egyetlen bolygó lakóit, amelyen szükségképpen különböző népeknek kell élniük, az embereknek vannak a népek egymás közti kapcsolatára vonatkozó törvényeik; ezek alkotják a nemzetközi jogot. Ha úgy tekintjük őket, mint akik társadalomban élnek, amelyet fenn kell tartani, vannak törvényeik, amelyek a kormányzók és kormányzottak közötti kapcsolatot szabályozzák, ezt közjognak nevezzük. Továbbá vannak olyan törvényeik, amelyek az állampolgárok egymás közötti kapcsolataira vonatkoznak – ez a magánjog.”¹³

A klasszikus magyar jogi irodalom is leginkább a közjog-magánjog elméleti kettéválasztásra fordított gondot, az egyes jogágakkal kapcsolatban ügyeket, problémákat vagy szabályozott szervezeteket neveztek meg; azaz a (jog)viszonyok tartalmára,¹⁴ a szabályozási területre helyezték a hangsúlyt, és nem a társadalmi viszonyokra, módszerre.¹⁵ Szladits Károly – a jogviszony alanyai központú –

¹¹ „[...] huius studii duæ sunt positiones: publicum et privatum. Publicum ius est, quod statum rei Romanæ spectat, privatum, quod ad singulorum utilitatem; sunt enim quædam publice utilia, quædam privatim.” Digesta 1, 1, 1, 2. In Földi András – Hamza Gábor: *A római jog története és intézményei*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996. 52. „...e tudománynak két fő része van: A közjog az [a jog] amely a római államra vonatkozik, a magánjog az, amely az egyének érdekét tartja szem előtt; egyes dolgok ugyanis a köz hasznát szolgálják, mások a magánszemélyekét.”

¹² Gaius, Æmilius Papinianus, Domitius Ulpianus, Iulius Paulus, Herennius Modestinus.

¹³ Montesquieu: *A törvények szelleméről*. Ford. Nemes István – Horváth Andor. Bukarest, Criterion, [1748] 1987. 46.

¹⁴ Szladits Károly: *A magyar magánjog vázlata*. Budapest, Grill, 1933. I. 1.

¹⁵ Például az érdek szerint osztotta fel: Tomcsányi Móric: *Magyarország közjoga*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1940. 37–39. A közigazgatási jogot, mint elfogadott jogágot, például könnyebben lehet a tartalma szerint meghatározni; ld. Magyar Zoltán: *Magyar közigazgatás*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942. Ugyanis ha fenti definíció alapján próbálja

megközelítésében: „Magánjogi tehát mind az a jogszabály, amely magánost más magános érdekében oly módon kötelez, hogy érvényesítéséről a másik (a jogosított) magános rendelkezik. Minden más szabály közjogi.”¹⁶ Itt érdemes megjegyezni, hogy a magyar polgári korszak legtöbbször magánjogról beszél, a polgári jogot sokan – például Szladits is – tágabban értelmezték, egyszerre tartalmazta az anyagi és alaki joganyagot.

Az újszerű és haladó javaslatok az *interdiszciplinaritás* lehetőségét használják fel,¹⁷ tekintettel arra, hogy számos modern, fiatal jogág, jogterület szabályozása amolyan Janus-arcú. Azaz azzal a tulajdonsággal rendelkezik, hogy maradéktalanul nem illeszthető bele sem a *ius privatum*, sem a *ius publicum* világába, illetve más tudományterületekkel (például informatika, energetika, közgazdaság) is szoros kapcsolatban állnak. Nevezetesen egyszerre tartalmaznak olyan egymástól elválaszthatatlan elemeket, amelyek vagy az egyik, vagy a másik oldalhoz tartoznak. Így, mai kifejezéssel élve, a egyes szakjogok, keresztülfekvő jogágak közé sorolandók,¹⁸ ahol a közjogi és magánjogi elemek keverednek. A 20. század elején is már egyértelmű, hogy „[a] magánjog és a köz- vagy nyilvánjog határai nem egyenes vonalak, miként az Amerikai Egyesült Államok egyes államai közti határok. Hanem csipkések [...]”¹⁹ „Maga e választvonal alapeszméjében kategoricus, részleteiben esetleges.”²⁰ „A jogfejlődés iránya a közjogi és magánjogi intézmények kombinációja és felcserélhetősége felé utal: új átcsoportosítások folynak le szemünk előtt, főleg az ú.n. gazdasági jog körében, melyek a közjogi és a magánjogi elemeket új szintézisben egyesítik.”²¹ Amikor a közjog és magánjog közti határ elmosódásáról, relativizálódásáról beszélnek, akkor valójában a szerzők inkább az egyes tipikus szabályozási módszerekre utalnak. Ennek megfelelően pedig helyesebb volna a precíz szerződés, illetve az egyoldalú állami aktus kifejezéseket használni.²²

A kontinentális hagyományoktól természetes ez esetben is eltér az *angolszász felfogás*, amely olykor sokkal észszerűbbnek, gyakorlatiasabbnak tűnik,

az ember megközelíteni, akkor azzal szembesül, hogy a releváns társadalmi viszony szinte valamennyi viszony, a szabályozás módja – még felelősség esetén is – pedig csakugyan felöleli az összes ismert megoldást, tekintettel arra, hogy a hatályos joganyag mintegy 80%-a közigazgatási norma.

¹⁶ Szladits (1933): i. m. 2–3.

¹⁷ Song Xian-Zhong: What is philosophy in branches of law? *Law and Social Development*, (2009), 4.

¹⁸ Lábady Tamás: *A magánjog általános tana*. Budapest, Szent István Társulat, 2018. 24.

¹⁹ Grosschmid Béni: *Jogszabálytan*. Budapest, Athenaeum, 1905. 10.

²⁰ Grosschmid Béni: *Fejezetek kötelmi jogunk köréből*. Budapest, Grill, 1932. II. 1299.

²¹ Szladits Károly (szerk.): *Magyar magánjog*. I. Általános rész. Személyi jog. Budapest, Grill, 1938. 19.

²² Jakab András: Közjog, magánjog, polgári jog – a dogmatikatörténet Próteusza és az új Ptk. tervezete. *Állam- és jogtudomány*, 48. (2007), 1. 3–27.

továbbá egyszerűbb lehetőséget teremt a jogtudomány számára azzal, hogy nem alkalmazták a fenti megkülönböztetést minden jogágra. Az angol jogelmélet valójában nem is használja a jogág fogalmát, a *branch of law* terminológia kontinentális, német eredetű. A jogtudósok szabadon alkothatnak új jogágakat, jogterületeket, ezért találkozunk olyan változatos címekkel és témakörökkel az angolszász szakirodalomban. Ez szélsőséges megfogalmazásban alátámasztja, hogy a középkor aranycsínálási receptjének reménytelenségére emlékeztető kritériumkeresésekkel fel kellene hagyni, s inkább más (értelmes) jogtudományi kérdésekre kellene koncentrálni.²³ Egyebekben a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a precedensalapú jogrendszer jobban megfelel a piacgazdaságok fejlődési igényeinek, mivel kevésbé merev, és gyorsabban képes a változásokhoz alkalmazkodni.²⁴

Egy új jogág megalapozása: strandjog

A fentebb említett összefüggéseket érdemes megfeleltetni a hatályos joganyaggal, annak érdekében, hogy az elmélet és a gyakorlat számára miként alakítható ki egy új jogág, mint például a *strandjog* (*beach law*). Bár első olvasatra meglehetősen merésznek tűnik a jogelméleti kalandozás, ennek ellenére még a hazai jogalkotó számára sem ismeretlen terület, egyaránt találunk közjogi, elsősorban közigazgatási jogi és magánjogi szabályozást. Ebből következik, hogy a strandjogot a keresztülfekvő jogágak közé kell sorolni. A közigazgatási jog egyik fő karaktere a szabályozás, szabályosság, azaz a normativitás,²⁵ és a strandjog is tekinthető egy különös szakigazgatásnak, besorolható a szabályozott ágazatok (*regulated industries*) közé: i) működésüket az állam szabályozza, ii) létük meghatározó a társadalomban, valamint iii) az egész lakosság számára nyújtanak szolgáltatást. A szektorra vonatkozó joganyag másik része: a szerződések (letét, bérlet, haszonbérlet, vállalkozás, utazás, megbízás, adásvétel) a magánjogba helyezhetők el. Fiatalsága és újszerűsége ellenére ez a jogterület tűnik a legalkalmasabbnak, és nyújtja a legtöbb lehetőséget az egységes, közös elmélet (dogmatika) szempontjából is. Ez a komplex megközelítés a jogi és a gyakorlati oktatásban, továbbá a szakirodalomban is hasznos lenne, mivel így a jogtudomány és a jogalkotó, valamint a jogalkalmazók egyszerre látnák összefüggésében a közjogi és a magánjogi joganyagot.

²³ Uo.

²⁴ Bővebben: Thomas Cottier et al. (szerk.): *The rule of law in monetary affairs*. Cambridge, Cambridge University Press, 2014.

²⁵ Tamás András: *A közigazgatási jog elmélete*. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 369.

Mint mindegyik jogág, így a strandjog kezdeti nehézsége is önmaga *definiálása*, különösen a vegyes szakjogi jelleg miatt. Akár a magánjogi (egyes mellérendeltségi vagyoni és személyi viszonyok), akár a közjogi elemeket (szupremácia és hatósági vagy szakigazgatás) kívánjuk felhasználni, első lépésben meg kell határozni a szabályozás jól körülhatárolható tárgyát, azaz egy újabb fogalmat kell bevezetni: strandjogviszony, amely az azonos vagy hasonló jogviszonyokat fogja össze. Ennek pedig három elemét kell megragadni: a tárgyat, alanyait és tartalmát (jogok és kötelezettségek).

A strandjogviszony *tárgya* a strandolás: a strandon tartózkodás (fürdés, napozás, pihenés, szabadidőtöltés stb.) A jogviszony közvetett tárgya a *strand* lesz, azaz a fürdésre alkalmas természetes vagy mesterséges vízpart, szabad-téri fürdő. A strand az épülő tengerpartokon, illetve nagyobb vízfelületek (folyamok és tavak) partjain létrejövő felszíni forma, a szárazföld és a vízfelszín között elterülő átmeneti terület. A strandokat különböző szemcseméretű közettörmelék borítja, amely a kavicstól a finom homokig terjedhet. A jogviszony tehát területi megközelítésben abszolút: a strand kiterjedése, ugyanakkor személyi kérdésben inkább szituációs, a strandon tartózkodáshoz kapcsolódik. Mint területi kategória többféleképpen csoportosítható: i) a tulajdonos alapján magán- vagy köztulajdonú; ii) kialakítása szerint természetes vagy mesterséges; iii) a hozzáférés szerint pedig szabad (nyilvános) vagy korlátozott strandra.

A magyar szabályozásból érdemes kiemelni a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 45. § (7) bekezdés *b)* és *k)* pontjaiban foglalt felhatalmazás alapján alkotott 78/2008. (IV. 3.) kormányrendeletet a természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről (Fürdővízr.). Ezek szerint a természetes fürdőhely fürdési célra engedélyezett víz és a hozzá tartozó vízparti terület. Ennek egyik fontos eleme pedig a természetes fürdővíz, azaz a felszíni vizek minden olyan eleme, amelyek használatát a népegészségügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatal fürdési célra engedélyezte (fürdővíz), és amelyre nem áll fenn a fürdés állandó hatósági tilalma. Ehhez kapcsolódik az úgynevezett védőterület, amely a fürdőhely területét övező, a víz minőségének megóvása érdekében meghatározott szárazföldi terület és vízfelszín. A Fürdővízr. hatálya nem terjed ki a külön jogszabály szerinti medencés közfürdőre, a gyógyfürdőre, valamint olyan mesterségesen létesített vízterekre, amelyek nincsenek összeköttetésben sem felszíni, sem felszín alatti vizekkel.

A strandok speciális típusait az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről 240. §-a nevesíti, így a fürdő- és klímagyógyintézet az a természetes gyógytényezők felhasználásával egészségügyi szolgáltatást is nyújtó olyan egészségügyi vagy részben egészségügyi szolgáltató, amely a fürdő- vagy klíma-

gyógyintézetre utaló valamely elnevezés használatára a külön jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelően működési engedélyt kapott. Elismert természetes gyógytényező az olyan természetes gyógytényező, amelyre vonatkozóan a természetes ásványvíz, természetes gyógyvíz, természetes gyógyiszap, gyógyklíma, gyógybarlang vagy gyógyhatásra utaló egyéb elnevezés használatát engedélyezték.

A 2000. évi CXII. törvény állapítja meg a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervét és a Balatoni Területrendezési Szabályzatot, amely felhatalmazása alapján a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről szóló 283/2002. (XII. 21.) kormányrendelet 5. §-a rögzíti, hogy strandrendeltetés csak olyan ingatlanon jelölhető ki vagy bővíthető, amelyhez kapcsolódóan a vízpart-rehabilitációs tanulmányterv strandolásra alkalmas partszakaszt jelöl. A Balaton vízmedrében a strandrendeltetéshez kapcsolódó építmény csak ott helyezhető el, ahol a vízpart-rehabilitációs tanulmányterv strandolásra alkalmas partszakaszt jelöl.

A jogviszony szituációs karakterét erősíti, hogy a fürdési idény i) a járási hivatal határozatában megállapított, az év azon két napja közötti legalább 8 hétig tartó egybefüggő időszak, amikor napi átlagban legalább 100 fő fürdőzőre lehet számítani, vagy ii) az üzemeltetett fürdőhely esetében az átlagos napi fürdőzőszámra tekintet nélkül a fürdőhely üzemeltetője által kérelmezett és a járási hivatal határozatában megállapított időszak.

A strandok nyilvántartásával kapcsolatban az ingatlan-nyilvántartási célú földmérési és térképészeti tevékenység részletes szabályairól szóló 8/2018. (VI. 29.) AM rendelet 18. §-a szerint a művelés alól kivett területek között külön kell feltüntetni a sporttelepet, strandot, fürdőt. Az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) kormányrendelet szerint az ingatlanvagyon-kataszter egyik adatlapja az „S” Strand, fürdő betétlap. A művelés alól kivett egyéb földterület jellege keretében a 13: folyók, állóvizek partján lévő strandok (24. Egyéb, még be nem sorolt építmények: 24113 Nyitott uszodák, 24114 Strandok) adatait tartalmazza (lásd 1. táblázat).

A jogviszony *alanyainak* két pólusa a strandoló magánszemélyek, illetve a strand, valamint a stranddal alkalmazásban, szerződésben álló személyzet, személyek. A közfürdők létesítésének és üzemeltetésének közegészségügyi feltételeiről szóló 37/1996. (X. 18.) NM rendelet szerint a közfürdőt nem látogathatja lázas, továbbá fertőző gyomor-bélrendszeri és bőrbetegségben szenvedő; görcsös állapottal, eszméletvesztéssel járó, illetve feltűnő vagy nagy kiterjedésű kóros elváltozással járó betegségben szenvedő; ittas vagy kábítószer vagy bódító hatású gyógyszer hatása alatt álló személy.

1. táblázat. Strand, fürdő betétlap

Strand, fürdő, uszoda alapadatai				
S 01	Neve:			
S 02	Jellege:	1: hideg vízű nyitott; 2: hideg vízű fedett; 3: meleg vízű nyitott; 4: meleg vízű fedett; 5: meleg vízű, télen fedett; 6: folyóvíz vagy tóparti strand		
S 03	Strand területe:		ha: m ² :	
S 04	Vízbeszerzés:	1: vízműhálózatból; 2: saját kútról; 3: saját felszíni vízműről; 4: saját felszín alatti vízműről; 5: nincs		
S 05	Kutak száma:		db:	
S 06	Friss vízigény:		m ³ /óra:	
S 07	Vízfelvételi kapacitás:		m ³ /óra:	
S 08	Vízforgatás:	1: nincs; 2: van		
S 09	Medence	típusa:	1: gyógyfürdőmedence; 2: strand-medence; 3: úszómedence; 4: gyermekmedence; 5: nincs	
S 10		hossza:	m:	
S 11		alapterülete:	m ² :	
S 12		térfogata:	m ³ :	
Strand, fürdő, uszoda értékadatai				
	Megnevezés	Év	Értékváltozás E Ft (±)	Bruttó érték egyenlege E Ft
S 13.0	Könyv szerinti bruttó érték			
S 13.1	Bruttóérték-változás			
S 14	Becsült érték			
S 15	Állagmutató	1: 0%; 2: 1–19%; 3: 20–39%; 4: 40–59%; 5: 60–79%; 6: 80–99%; 7: 100%		

Forrás: a szerző szerkesztése az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet alapján

Az alanyi oldal másik szereplője jellemzően a fürdőhely üzemeltetője, a fürdőhely tulajdonosa, vagy akire a tulajdonos a Fürdővízr.-ben meghatározott kötelezettségek teljesítését írásbeli megállapodásban átruházta. A jogviszony így sokban hasonlít a közintézeti, közintézményi viszonyokra, mivel a strand is a dologi és személyi eszközöknek meghatározott tartós közcél (humán közszolgáltatás) szolgálatára rendelt összessége;²⁶ a strandolók tulajdonképpen

²⁶ Otto Mayer: *Deutsches Verwaltungsrecht*. Leipzig, Duncker und Humblot, 1924. II. 268; Szakács Tamás: *A közintézet fogalma; fajtái*. Budapest, ELTE, 2016. 1–6.

igénybe vevők, használók, akik olykor közvetlenül fizetnek a szolgáltatásért, vagy kollektíven, a közteherviselésen keresztül finanszírozzák (szabadstrand). A strandolók és a strand, annak üzemeltetője, alkalmazottai között sajátos jogviszonyok jönnek létre, amely lehet i) tisztán polgári jogi jogviszony (lángos és csapolt sör vásárlása), ii) alapvetően polgári jogi jogviszony közjogi elemekkel (magánstrand-létesítés), illetve iii) speciálisan szabályozott közjogi jogviszony (közegészségügy, gyógyfürdő).

A jogalanyok szempontjából sajátos az úszómester (mentőőr), aki kizárólag olyan személy lehet, aki a vízi mentésben való jártasságáról érvényes igazolással rendelkezik, és egészségügyi alkalmasságát orvos igazolja. A mentőőr szolgálati ideje alatt köteles a csónakban vagy a csónak 50 méteres körzetében tartózkodni, olyan helyen, ahonnan a fürdésre kijelölt vízfelület belátható. Olyan fürdőhelyeken, ahol gyermekek csoportosan vagy tömegesen fordulnak elő (például gyermek- és ifjúsági tábor, vízparti üdülő), az üzemeltetőnek a balesetek megelőzése érdekében – a gyermekcsoport ott-tartózkodási ideje alatt – külön mentőőrt kell biztosítani a csoport felügyeletére. Az *aqua tréner* szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit pedig az emberi erőforrások minisztere ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 27/2016. (IX. 16.) EMMI rendelet tartalmazza.

A strandjogviszony *tartalmánál* abból indulhatunk ki, hogy a *strandoláshoz való jog* meglehetősen közvetetten vezethető le az alapjogokból, azonban faktikusan szinte minden társadalomban megtalálható. A Fürdővízr. a minőségi strandolás érdekében az üzemeltetők számára számos kötelezettséget határoz meg: egy főre számítva 10 m² pihenést szolgáló területet kell biztosítani; fák, bokrok ültetésével árnyas pihenőrészt kell kialakítani; a 6 éven aluli gyermekek részére célszerű külön fürdőhelyet biztosítani; parkolóhelyet kell létrehozni. A sportolási lehetőség elősegítésére (például a labdajátékokra) alkalmas területrészt biztosítani kell úgy, hogy az a vendégek nyugalma ne zavarja, és ne legyen balesetveszélyes. Naponta gondoskodni kell a fürdésre igénybe vett vízfelület, a vízpart tisztán tartásáról. Állatot a fürdőhely területére bevinni tilos. A fürdőhely területén a fürdési szezonban horgászni nem szabad. Gondoskodni kell a fürdőközönség számára zuhanyozási lehetőségről. Egy személygépkocsi elhelyezését kell biztosítani a sportolás, strandolás célját szolgáló önálló rendeltetési egységek minden 5 férőhelye után.²⁷

A közfürdők létesítésének és üzemeltetésének egészségügyi feltételeiről szóló 37/1996. (X. 18.) NM rendelet szerint a zuhanyozók legkisebb száma úgy

²⁷ 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről. 4. számú melléklet a 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelethez. Az elhelyezendő személygépkocsik számának megállapítása.

határozandó meg, hogy a legnagyobb egyidejű benntartózkodó létszámmra számolva 50 fő/1 db zuhany legyen, de nemenként 5 zuhanyozónál kevesebb nem engedhető meg; nemenként elkülönített illemhelyet kell létesíteni, amely a fürdő-medencétől, illetve a fürdésre használt víz partvonalától nem lehet 200 m-nél távolabb; nyitott medence csak előfürdőn vagy lábmosón keresztül legyen megközelíthető. A közfürdő üzemeltetője üzemnaplót vezet, amelyben nyilvántartja a naponként igénybe vevő fürdőzők számát, a teljes vízcserék időpontját, a vízminőségi és víztechnológiai vizsgálatok adatait, a fertőtlenítés végrehajtására vonatkozó adatokat, az üzemelés alatti rendkívüli eseményeket, a hatósági ellenőrzések időpontját és észrevételeit.

A 24/2007. (VII. 3.) KvVM rendelet által kiadott Vízügyi Biztonsági Szabályzat hatálya a biztonsági követelmények meghatározása szempontjából kiterjed minden szervezett vízügyi tevékenységre, függetlenül attól, hogy azt társadalmi vagy gazdálkodó szervezetek milyen szervezeti vagy tulajdoni formában végzik. Ez alapján a strandokra vonatkozóan például a medencében, a fürdő jellegének megfelelően, a mélyvízi részen a medence szélénél kapaszkodásra alkalmas, könnyen tisztítható, sima felületű kapaszkodót kell elhelyezni. Az ugrómedence mélysége az ugrási helyen az ugróhely víz fölötti magasságától függ, de legalább 3,80 m legyen. A hullámmedence oldalfalán kiálló részt (így például korlátot, lépcsőt) alkalmazni nem szabad. A hullámozás ideje alatt úszómestert vagy uszodamestert kell alkalmazni. Vízcsúszdákat, a medencékben a csobbanási magasságot, valamint a vízmélységet, a csúszdák használatára vonatkozó szabályokat piktogramokkal is jelölni kell. Intenzív vízmozgást, örvénylést, áramlást előidéző élményfürdőelemek üzemeltetése alatt állandó uszodamesteri felügyeletet kell biztosítani az érkezési helyen.

Az *eljárási szabályok* közül elősorban a közigazgatási tárgyúak a jelentősebbek. A *fürdővíz használata engedélyezésének*, illetve a *fürdőhely kijelölésének* eljárásai háttérjogszabálya természetesen a 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról, a sajátos rendelkezések pedig a Fürdővízr.-ben találhatók. Ha a járási hivatal illetékességi területéhez tartozó felszíni vizekben a fürdőzők számának napi átlaga legalább 8 egybefüggő naptári héten várhatóan meghaladja a 100 főt, valamint megvannak a fürdőzés e rendelet szerint szükséges közegészségügyi követelményei, a járási hivatal – hivatalból indított eljárásban – minden év május 1. napjáig i) dönt a fürdővíz fürdési célú használatának engedélyezéséről; ii) megjelöli a fürdési időny tartamát; iii) meghatározza a fürdővíz minőségének ellenőrzését szolgáló mintavételeknek az ütemtervét; iv) kijelöli a védőterületet. A fürdőhely üzemeltetője a kérelemmel egyidejűleg benyújtja az üzemeltetési szabályzatot, amely a fürdőhely szakszerű és biztonságos üzemeltetésével kapcsolatos részletes műszaki, technológiai, biztonságtechnikai, környezetvédelmi és egészségügyi előírásokat tartalmazza.

A járási hivatal – hivatalból indított eljárásban – minden *fürdővíz profilját*²⁸ megállapítja, amelyeket rendszeresen felül kell vizsgálni és frissíteni kell. Ezek eredményéről (kifogásolt, tűrhető, jó, kiváló) a nyilvánosság tájékoztatása is kötelező. A járási hivatal a fürdővíz használatát akkor engedélyezi, illetve a fürdőhelyet akkor jelöli ki, ha a fürdővíz minősége legalább tűrhető. A fürdővíz minőségére vonatkozó adatok közérdekűek. A jegyző a helyben szokásos módon minden évben tájékoztatja a lakosságot i) az engedélyezett fürdővizekről, ii) a kijelölt fürdőhelyekről, iii) a fürdési tilalom elrendeléséről, iv) a fürdési tilalom feloldásáról. Az országos tisztifőorvos a nyilvántartott fürdővizek és kijelölt fürdőhelyek, valamint a tartós fürdési tilalom alá eső fürdővizek listáját minden fürdési idény kezdete előtt, amint az rendelkezésre áll, de legkésőbb június 15-ig a honlapján közzéteszi.

A fürdővízminőség-értékelés alapján a kifogásolt osztályba tartozó fürdővíz esetében az ilyen osztályozást követő első fürdési idénytől kezdődően a hivatal a fürdőzés tilalmát rendeli el, amelyről tájékoztatja a fürdőhely üzemeltetőjét, és kötelezi arra, hogy egyértelmű és egyszerű figyelmeztető jelzéssel felhívja a nyilvánosság figyelmét a nem megfelelő vízminőségre, tájékoztassa a nyilvánosságot a szennyezés okairól és az intézkedések megtételének elrendeléséről. Enyhébb minőségromlás esetén a fürdőhely üzemeltetésének szüneteltetését rendeli el, illetve a vízminőség helyreállításához szükséges intézkedések eredménytelensége esetén a fürdővízhasználati engedélyt visszavonja.

A természetes gyógytényezőkről szóló 74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet szerint azok a létesítmények, amelyek főként természetes *gyógytényező* felhasználásával²⁹ folytatnak gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet, az intézmény gyógyászati jellegére utaló elnevezéssel³⁰ akkor működtethetők, ha – az üzemeltetéshez egyéb jogszabályokban előírt hatósági engedélyeken kívül – e megnevezés használatát a fenntartó vagy az üzemeltető kérelmére a Budapest Főváros Kormányhivatala engedélyezi.

²⁸ *Fürdővízprofil*: a fürdővíz olyan jellemzése, amely a fürdővízzel kapcsolatos egészségkárosító hatást előidézhető szennyezési forrásokra és szennyezési okokra, valamint ezek értékelésére terjed ki.

²⁹ 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről 238. § (1) Természetes gyógytényező az olyan természetes ásványvíz, természetes iszap, a talajból nyert egyéb természetes anyag (a továbbiakban együtt: talajból nyert természetes gyógytényezők), felszíni éghajlat, felszín alatti klíma (a továbbiakban együtt: éghajlati gyógytényezők), amely bizonyítottan kedvező élettani hatással rendelkezik vagy gyógyászati célra felhasználható. (2) Elismert természetes gyógytényező az olyan természetes gyógytényező, amelyre vonatkozóan a *a)* természetes ásványvíz, *b)* természetes gyógyvíz, *c)* természetes gyógyiszap, *d)* gyógyklíma, *e)* gyógybarlang, vagy *f)* gyógyhatásra utaló egyéb elnevezés használatát engedélyezték.

³⁰ A gyógyfürdő intézmény számára a következő elnevezések használata engedélyezhető: gyógyfürdő, mozgásszervi betegeket ellátó nappali kórház, gyógyfürdőkórház, éghajlati gyógyintézet, gyógyüdülő, gyógyszálló, gyógyvízivócsarnok, gyógybarlang.

A jogág fogalmának másik témaköre a szabályozási módszer, azaz valamilyen objektív és/vagy szubjektív *jogi felelősségi* alakzat. A közigazgatási normák, előírások megszegéséért eredményfelelősség terheli a strand üzemeltetőjét. A magánjog köréből érdemes utalni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:371. §-ára, amely a nyilvánosság számára nyitva álló intézmények felelőssége között külön nevesíti, hogy a fürdők és más hasonló intézmények, továbbá a ruhatárak letéttel összefüggő kártérítési felelőssége az olyan dolgokra terjed ki, amelyeket a látogatók ezen intézményekbe rendszerint magukkal szoktak vinni, illetve ha megfelelő hely áll a látogatók rendelkezésére dolgaik megőrzése céljából, az intézmény az itt elhelyezett dolgokban esett kárért tartozik felelősséggel. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 202/A. § szerint aki tiltott helyen fürdik, szabálysértést követ el (156/A. Tiltott fürdés). A szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, a halászati őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

A strandjog *jogdogmatikai* megalapozása elsöre nehéznek tűnik, mert egy fiatal, viszonylag kisebb jogág számára átfogó elméletet pusztán néhány jogforrásból (törvények, rendeletek, irányelvek, direktívák, szabályok stb.) kell kialakítani. Ehhez azonban megfelelő támpontot tud nyújtani a jogtörténeti és a nemzetközi jog-összehasonlítási dimenzió felvázolása is.

A *jogtörténeti* példák egyik hazai kiindulópontja lehet a *Tripartitum*, amelyben megtalálható, hogy már akkor a birtok tartozékai közé értették és foglalták egybe mindazt, ami valamely városhoz, mezővároshoz vagy faluhoz tartozik, így a vizek, folyók, halastavak, halászatok, vízfolyások, és általában ezek haszonvétele és jövedelme.³¹ Az első tengerparti üdülőhelyeket a 18. században nyitották meg az arisztokrácia számára, akik a tengerpartot, valamint az akkori divatos gyógyvárosokat kezdték el rekreációs és egészségügyi célokra felkeresni. Az egyik legkorábbi ilyen üdülőhely Scarborough volt Yorkshirében az 1720-as években; divatos gyógyváros volt, mivel a 17. század folyamán az egyik sziklából kitörő savas vízfolyást fedeztek fel a város déli oldalán.³² Lényeges mérföldkő azonban a viktoriánus Anglia, amikor a strandok váltak a pihenés és rekreáció célterületévé. Következő állomás a 20. század közepe, a tömegturizmus megjelenése, így idővel a strandok váltak az idegenforgalom legfőbb attrakciójává. Az idegenforgalmilag frekvenciált országokban a tengerpart megváltozott, szállodák és sétányok épültek a partok mentén. 1976-ban

³¹ Werbőczy István: *Tripartitum – Hármaskönyv*. 24. Cím: A királyi jognak és a birtokjognak meghatározása 8. § 1514.

³² Holloway, J. Christopher – Taylor, Neil: *The business of tourism*. Harlow (US-ND), FT Prentice Hall, 2006. 29.

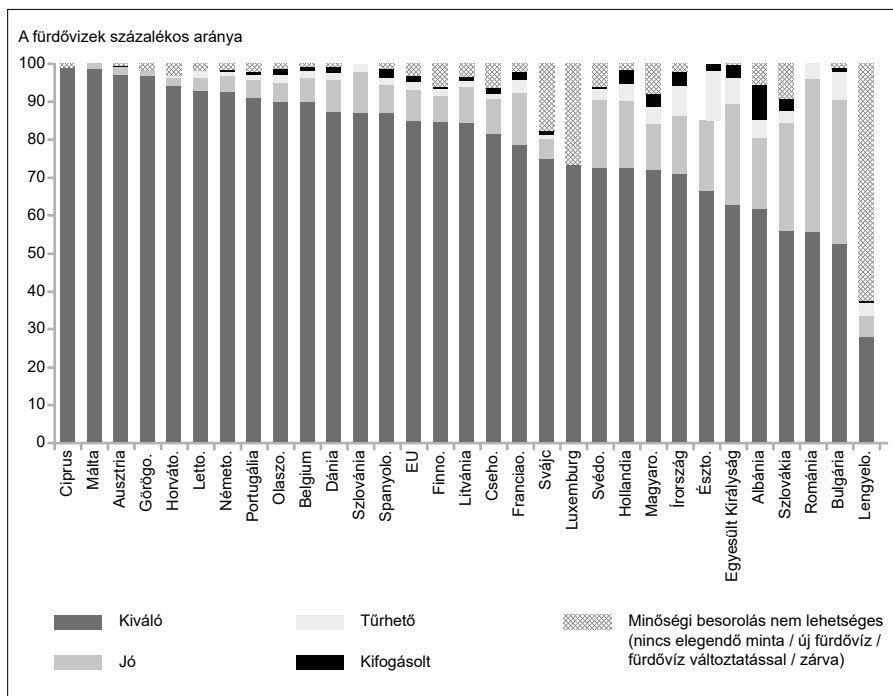
fogadta el az Európai Gazdasági Közösség a Tanács 76/160/EGK irányelvét a fürdővizek minőségéről,³³ amely célja a fürdővíz szennyezettségének csökkentése, illetve a fürdővízminőség felügyeletének egységesítése. A közös megfogalmazás szerint a strand fürdőhely (*bathing area*), azaz olyan terület, ahol fürdővíz található. A fürdővíz pedig olyan folyó vagy álló édesvíz, vagy ennek részei, és tengervíz, amelyben a fürdés kimondottan megengedett az egyes tagállamok erre jogosult hatóságai által, vagy a fürdés nem tilos, és rendszerint nagyszámú fürdőző szokta igénybe venni. A mindössze 14 cikkből álló irányelv a fürdővíz minőségére vonatkozott, kivéve a gyógyászati célú vizeket és az úszómedencékben használt vizet. A joganyag az 1970-es évek tudását és tapasztalatát tükrözi, azonban a fürdővízhasználati szokások azóta megváltoztak, csakúgy, mint a tudományos és műszaki tudás szintje is. Ezért az említett irányelvet hatályon kívül helyezték 2006-ban.

A nemzetközi kitekintés sem hanyagolható el. Az uniós jogban a jelenlegi szabályozás az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről.³⁴ A környezetvédelmi szempontok alapja, hogy a víz szűkösen rendelkezésre álló természeti erőforrás, amelynek minőségét óvni, védeni kell, gazdálkodni kell vele, és ennek megfelelően kell kezelni. Az irányelv célja a jó fürdővízminőség és a magas szintű védelem tagállamok általi, közös követelményrendszer alapján történő elérése a Közösségben. A szabályozás a következőkkel kapcsolatos rendelkezéseket állapítja meg: a) a fürdővízminőség ellenőrzése és osztályozása; b) a fürdővíz-gazdálkodás; c) és a nyilvánosságnak a fürdővizek minőségével kapcsolatos tájékoztatása. Hatálya viszont nem terjed ki az alábbiakra: uszodák és gyógyfürdők; mesterséges vízterekben gyógyászati célra használt vagy vízkezelési módszereknek alávetett vizek; mesterségesen létesített zárt vizek, amelyek nincsenek összeköttetésben sem felszíni, sem talajvizekkel.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (European Environment Agency, EEA) 2019-ben adta ki a fürdővíz minőségét értékelő 3/2019 EGT-jelentését, amelyet a 28 EU-tagállamban, Albániában és Svájcban található, több mint 21 ezer fürdővízből származó információk felhasználásával állították össze. A minőség tekintetében hazánk elmarad az uniós átlagtól, és a 22. helyen szerepel. A jelentés kiemeli, hogy öt EU-tagállamban a fürdővizek legalább 3%-a volt rossz minőségű: Hollandia (25 fürdővíz vagy 3,4%), Írország (5 fürdővíz vagy 3,4%), az Egyesült Királyság (21 fürdővíz vagy 3,3%), Magyarország (8 fürdővíz vagy 3,2%) és Szlovákia (1 fürdővíz vagy 3,1%).

³³ A Tanács 76/160/EGK irányelve (1975. december 8.) a fürdővizek minőségéről.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve (2006. február 15.) a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

1. ábra. A fürdővizek minősége 2018-ban a 28 EU-tagállamban, Albániában és Svájcban

Forrás: saját szerkesztés az alábbi mű felhasználásával:

European Environment Agency: *European bathing water quality in 2018*.
 Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2019. 10.

A sportról szóló 2004. évi I. törvény alkalmazásában az olimpiai események közé tartozik a Strand Világjátékok (World Beach Games) elnevezésű sportesemény. A Strand Világjátékok egy nemzetközi multisportesemény, amelyet a Nemzeti Olimpiai Bizottságok Szövetsége (ANOC) 2019-ben szervezett meg először 14 sportág 15 szakágában. A játékokat kétfévente tartják. Emellett a nemzeti karaktereket is érdemes figyelembe venni, különösen olyan kisebb szigetországok, -államok esetében, ahol a gazdaság meghatározó része a strandturizmussal függ össze. Idesorolandó elsősorban Hawaii, a Karib-tenger és Óceánia szigetei, Florida, Kalifornia, valamint a Mediterráneum, illetve azok az országok, amelyek jelentős strandolásra alkalmas vízparttal, több száz kilométeres – olykor egybefüggő – strandszakasszal rendelkeznek (Eighty Mile Beach, 220 km és Ninety Mile Beach, 151 km, Ausztrália; Praia do Cassino, 212 km, Brazília; Padre Island beach, 182 km, Texas; Cox's Bazar, 125 km, Banglades).

Itt elegendő csak a röviden utalni egy érdekességre: a *beach law* kifejezés megtalálható az interneten,³⁵ a Beach Law Papamoa szolgáltató azonban nem a strandjoggal foglalkozik, hanem szakértői tanácsokat ad rokonszenves és könnyen érthető módon, nyugodt, barátságos és gondozó környezetben. Így a kapcsolódás közben elkészíthetők tulajdonjogi dokumentumok, időskori rendelkezések, végrendeletek, vagyionkezelés, befektetési döntések.

Végezetül pedig, egy kodifikált egységes strandjogi törvényből kiindulva egy *Strandjog* című könyv a következő szerkezeti felépítést követi:

2. táblázat. A *Strandjog* című könyv szerkezeti felépítése

<i>Bevezetés</i>	
<i>I. A Strandjog története, kialakulása</i>	I.1. Egyetemes; I.1.1. Őskor – ókor; I.1.2. Középkor; I.1.3. Újkor; I.2. Magyar
<i>II. Strandjog a jogrendszerben</i>	II.1. Helye a jogrendszerben; II.2. Kapcsolata más jogágakkal
<i>III. A strandjog forrásai</i>	III.1. Jogszabályok; III.2. Nemzetközi egyezmények; III.3. Egyéb források; III.4. A strandoláshoz való jog
<i>IV. Strandjogi törvény</i>	IV.1. Kialakulása; IV. 2. Hatálya; IV. 2.1. Területi; IV.2.2. Személyi; IV. 2.3. Időbeli; IV. 2.4. Tárgyi; IV. 3. Fogalmak: Strand, Strandidény, Strandidőszak, Strandüzemeltető, Strandhatár, Strandhatóság, Strandi alkalmazottak, Strandi kötelező felszerelések, Strandi kötelező kellékek, Strandi eshetőleges felszerelések, Strandi eshetőleges kellékek, Strandi felelősség, Strandjog, Strandjogok, Strandköteleességek, Strandjogviszony, Strandkár, Strandolás, Strandoló, Strandszerek, Vízi mentő, Aqua tréner; IV.4. Strandjogviszony; IV.4.1. Alanyai; IV.4.2. Tárgya; IV.4.3. Tartalma – strandjogok és -köteleességek; IV.4.4. Felelősség; IV.5. Strandhatóságok és eljárásaik; IV.6. Strandjogi egyéb eljárások; IV.6.1. Polgári peres eljárás; IV.6.2. Polgári nemperes eljárás; IV.6.3. Választott bírósági eljárás; IV.6.4. Büntetőeljárás
<i>V. Nemzetközi strandjog</i>	V.1. Joghatóság; V.2. Kollíziós szabályok; V.3. Jogsegély – viszonyosság; V.4. Összehasonlítás; V.4.1. EU (ezen belül V4-ek); V.4.2. Európa többi országa; V.4.3. Mediterráneum; V.4.4. Ázsia; V.4.5. Afrika; V.4.6. Amerika; V.4.7. Ausztrália, Óceánia, különösen Hawaii; V.4.8. Sarkvidékek (Antarktis, Arktisz)
<i>VI. Felhasznált irodalom</i>	

Forrás: a szerző szerkesztése

³⁵ Ld. www.beachlaw.co.nz.

Felhasznált irodalom

- Burián László – Kecskés László – Vörös Imre: *Magyar nemzetközi kollíziós magánjog*. Budapest, Logod, 2003.
- Cottier, Thomas – Rosa M. Lastra – Christian Tietje – Lucia Satragno (szerk.): *The rule of law in monetary affairs*. Cambridge, Cambridge University Press, 2014. Online: <https://doi.org/10.1017/CBO9781107479920>
- European Environment Agency: *European bathing water quality in 2018*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2019.
- Földi András – Hamza Gábor: *A római jog története és intézményei*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.
- Grosschmid Béni: *Jogszabálytan*. Budapest, Athenaeum, 1905.
- Grosschmid Béni: *Fejezetek kötetmi jogunk köréből*. Budapest, Grill, 1932. II.
- Holloway, J. Christopher – Neil Taylor: *The business of tourism*. Harlow (US-ND), FT Prentice Hall, 2006.
- Jakab András: A szocializmus jogdogmatikai hagyatéka. *Jogelméleti Szemle*, (2003), 3. Online: <http://jesz.ajk.elte.hu/jakab15.html>
- Jakab András: Közjog, magánjog, polgári jog – a dogmatikatörténet Próteuszi és az új Ptk. tervezete. *Állam- és Jogtudomány*, 48. (2007), 1. 3–27.
- Lábady Tamás: *A magánjog általános tana*. Budapest, Szent István Társulat, 2018.
- Lamm Vanda (szerk.): *Jogi lexikon*. Budapest, CompLex, 2009.
- Magyar Zoltán: *Magyar közigazgatás*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942.
- Mayer, Otto: *Deutsches Verwaltungsrecht*. Leipzig, Duncker und Humblot, 1924. II.
- Montesquieu: *A törvények szelleméről*. Ford. Nemes István – Horváth Andor. Bukarest, Kriterion, [1748] 1987.
- Song Xian-Zhong: What is philosophy in branches of law? *Law and Social Development*, (2009), 4.
- Szabó Imre (szerk.): *Állam- és jogtudományi enciklopédia*. Budapest, Akadémiai, 1980.
- Szakács Tamás: *A közintézet fogalma; fajtái*. Budapest, ELTE, 2016.
- Szentiványi Iván: *Bankjog*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1988.
- Szigeti Péter: *Jogtani és államtani alapvonalak*. Budapest, Rejtjel, 2002.
- Szladits Károly: *A magyar magánjog vázlatja*. Budapest, Grill, 1933. I.
- Szladits Károly (szerk.): *Magyar magánjog*. I. Általános rész. Személyi jog. Budapest, Grill, 1938.
- Tamás András: *A közigazgatási jog elmélete*. Budapest, Szent István Társulat, 2001.
- Tamás András: *Legistica*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Tankönyvkiadó, 2013.
- Tomcsányi Mór: *Magyarország közigazgatása*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1940.
- Werbőczy István: *Tripartitum – Hármaskönyv*. 1514.

Jogforrások

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
2004. évi I. törvény a sportról

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
37/1996. (X. 18.) NM rendelet a közfürdők létesítésének és üzemeltetésének közegészségügyi feltételeiről
24/2007. (VII. 3.) KvVM rendelet a Vízügyi Biztonsági Szabályzat kiadásáról
74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet a természetes gyógytényezőkéről
A Tanács 76/160/EGK irányelve (1975. december 8.) a fürdővizek minőségéről
Az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve (2006. február 15.) a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről